

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

PUGNA PRO PATRIA

ANY II.

NUM. 74.

LA CATALUNYA QUE VOLÉM. — «Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanes — Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa, — Acullit com a propi al foraster que á treballar hi vinga. Y á manar y á cobrar, á fer lleys y á juzgar, cada hú á casa seva, que prou hi té que fer pera enténdeshi. Els empleats de la terra y pochs, actius y intel·ligents. — Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys. — Las universitats y escolas tornadas a son esser: obradors d'avensos de la ciència y planter de filòsophs y juristes. A fora la ensopida rutina. — Intimament unida á la vella Catalunya, glòria en sa història y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant. — Repoblades las muntanyas per grans boscos, tressant pels singles els corredors enginyos moderns, trayent del serrer y de las minas els fruits y minerals. Las aigües de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginys del treball — Conservats com reliquias els monuments enrunats o antics y alsarne d'un art fill legítim del antich criat en els avensos actuals. Voltar las vellas poblacions històriques de populoses y amplias ciutats modernes. — Ports oberts als productes de tots llochs; assegurats ab tractes d'una nació sèria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria y al obrer intervinde en el govern donantli lo que cristianament y per dreí li pertoca. — Volém deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats. — Pera ob tenirho tenim lo precís: Fòrça, riquesa y intel·ligència. Reprimim el vici del egoisme y exaltém la virtud que á cap ens manca: L'amor á la Patria. — LLUÍS DOMÈNECH Y MUNTANER

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Tortosa al mes.
Fora semestre.

DIRECCIÓ Y REDACCIÓ

Carrer del Parc, N.º 8.
Tortosa 5 Juny de 1904.

La Redacció no fa seus los conceptes ni contenuts dels articles firmats ó copiats.

SANTORAL

Diumenge 5. Juny, II S. Sanxo y santas Valeria y Marcia, mrs. — Dilluns 6, S. Norbert b. b. cf. y stas. Candia y Paulina. — Dimarts 7, S. Sabinià mr. y sta. Genivera vg. mr. — Dimecres 8, San Salustià cf. y sta. Caliopa mr. Dijous 9, Sts. Prim y Felicià, mrs. — Divendres 10, Lo Dulcissim Cor de Jesús, Sta. Margarita reyna de Escocia y sta. Oliva vg. y mr. — (X en Olesa). — Dissapte 11, San Bernabé ap.

Assamblea Catalanista

Magnific cóp de vista presentava la sala del Teatre de les Arts, hermosamente decorada, en el escenari en mitj de fullatje artísticament combinat hi havia la bandera catalana.

En l'impossibilitat d'explicar ab l'estensió que meréixer les importants sessions de la Assamblea, ho farem breument copiant les bases que foren aprobades. Diu axis la primera:

«L'Assamblea, tenint en compte que l's elements constitutius de la població de Catalunya de formació particularista son els que li han donat caràcter propi y han afermat y conservat ses institucions diferents y que en sa conseqüència convé a la característica de la Nacionalitat catalana el predomini de ells sobre l's altres elements de que s'compon de clara.»

Primer. Que deu procurarse per tots els medis possibles fer naxer y mantener robusta en tothom la idea de que l'individuo ha de posar-se en condicions de que ab ses soles energies pugui atendre a la seva vida y respondre a les seves necessitats de perfeccionament moral y material cercant protecció en les entitats socials dintre les que l'individuo fòrça dement se troba solament en el període del seu desenrotollo pera adquirir aquelles condicions.

Segon. Que deu procurarse axis metex, y com a conseqüència de lo anterior, que prevalguin les tendències al treball en la agricultura, indústria y comerç, bases veritables de

la riquesa moral y material dels pobles y conreu de la ciència fomentadora d'aquestes fonts de riquesa, y que decaiguin els empleos y professions qual subsistència dependéx esclusivament de la comunitat.

Tercer. Que deu inspirarse tota legislació referent al ordre social y del treball en el principi de la major reducció possible de la intervenció del Estat, y del predomini de la regularisació de l'un y l' altre per les relacions que establexin els individuos y les associacions nascudes de sa agrupació lliure.

Quart. Que deu procurarse retenir a les comarques rurals la població agrícola, evitant sa emigració als centres de producció industrial a fi d'impedir la gran acumulació ciutadana causa principal del malestar moral y material dels pobles.»

Segona sessió

Aprobada la primera base se doná lectura a la segona, que ab la modificació d'Em. Hermenegild Puig y Sais, quedá redactada del següent modo:

«L'Assamblea, tenint en compte que l'primer dret del home es el dret a la vida, y que aquell dret està estretament lligat ab el treball, y que, en sa conseqüència, el treball deu executarse en un médi apropiat y ha de enclooure tot lo necessari pera que l' dret a la vida s'fassi efectiu en l'home y pugui aquell adquirir el desenrotollo armònic del ser, tant en l'ordre econòmic o material com en l' intelectual y moral, de clara.»

Primer. Que s'han d'escloure totes les esplotacions econòmiques que tendéixer a encarir o malejar els elements necessaris a la vida, tant en la alimentació, com la habitació y vestir.

Segon. Que ha de procurarse axis metex la conservació y perfecció de la vida en tothom, pera que aquella, axis en ses condicions generals com en les condicions especials del treball se desenrotlli en les circumstancies més favorables pels individuos, y que s'establexin tots els medis que siguen garantia de aquella conservació y protecció axis en higiene com en prevenció d'accidents desgraciats.

Tercer. Que especialment ha de procurarse la conservació y perfecció de la vida en els sers débils, fent que les condicions del treball siguin establecidas de manera que no'n resultin perjudicats les dones, els nòys y demés individuos perpétua o accidentalment febles, y especial que no'n sufréxi perjudici la gestació y la maternitat.

Quart. Que l'treball asseguri al individu la conservació y desenrotollo de sa vida en cas d'inutilitat, ja siga per incapacitat accidental o perpétua nascuda d'accidents del mateix treball y que l's asseguri també en els casos de horfandat y invalidesa per qualsevol causa que siga.

Quint. Que en la organització social del present, el capital té l'deber de concorrer a tot lo que siga necessari, perque dins de la colectivitat s'assegurin les millors condicions de conservació y perfecció de la vida dels individuos, y l'desenrotollo armònic del seu ser en tots els ordres y que, en sa conseqüència, també té l'deber social de promoure y cooperar a totes les obres que s'encaminin a aquests fins y assegurir la prevenció y remey de accidèns e invalidades, y l'foment de fins morals, intelectuals y artístics.»

Tercera sessió

El president doná compte d'haver seguit acceptada per la ponència una adició a la base tercera presentada pels delegats de La Bisbal redactada en la següent forma:

«Que s'fomentaran y protegiran les institucions cooperatives de consum, producció y crèdit.»

El secretari llegí la base tercera que, descomptant la esmentada adició, es com seguix:

«L'Assamblea, tenint en compte que les afinitats de la vida enfortéixen els lassos de solidaritat, y que en sa conseqüència l'treball engendra agrupacions humanes que representen una fòrça social que té drèts y devérs, y entre ells els d'actuar armònicament ab les demés fòrques socials en les funcions de la colectivitat en que viu, pera lo qual ha de tenir els medis apropiats pera desenrotllar la seva activitat, de clara.»

Primer. Que les associacions nas-

cudes de l'afinitat que dona l'treball, lo metex que les demés associacions nascudes de les afinitats de la vida, son entitats naturals ab perfecta personalitat jurídica, ab drèts y responsabilitats socials; que dins de sa perfecta formació han de tenir representació en els organismes administratius y polítics del municipi, la comarca y la nacionalitat.

Segon. Que les associacions nascudes de l'afinitat de formes de vida que s'tróben en contacte en determinades funcions socials, déuen tenir per finalitat immediata la lliure y armònica regulació de dites funcions socials; axis com la protecció y perfeccionament de la vida dels individuos y el progrés social; y per axó han de tendir a desenrotllar la instrucció y educació individual y colectiva, a multiplicar les funcions de cooperació y al foment de institucions que tinguin per objectiu determinades finalitats socials, com Bolses de treball, Caxes d'estalvis, de retiro y altres semblants.

Tercer. Que lo metex en les relacions de associacions nascudes de formes de vida distintes, que en les de individuos de diferent funció social, ha de procurarse en tots els actes de la més franca comunicació entre tots els estaments.»

Després de rebutjarse una adició que presenta un delegat per Blanes, quedá aprobada per unanimitat la base tercera ab l'adició dels delegats de La Bisbal.

El secretari procedí a la lectura de la base quarta, que diu axis:

«L'Assamblea, tenint en compte que les relacions nascudes per raó del treball, encare que afectin a altres elements socials, déuen ésser lliures y equitatives, y que pera arribar a aquest fi déuen posar-se en condicions de que aquella llibertat y equitat, no siguen pertorbades materialment ni moralment, declara:»

Primer. Que les relacions contractuals nascudes del treball, siguen individuals o colectives, déuen ésser assegurades y protegides per comissions y jurats mixtos formats pels elements que s'posin en relació de contracte, sénse cap predomini de cap de les parts.

Segon. Que l'cumpliment de les relacions contractuals nascudes del

treball deu ésser regulat per dites comissions o jurats, incorrent en responsabilitat la personalitat jurídica que cerca la resolució d'un conflicte fora d'aquestes vies per qualsevolga mōd violent o negant sa cooperació a la producció.

Aprobantse per unanimitat la base quarta ab la senzilla substitució de les paraules «jurats micstes» per les de «tribunals arbitrals.»

El senyor Figueras, delegat per Sant Daniel, proposa fer un gran tiratge de les bases aprovades per repartirles profusament entre les obrers. L'Assamblea acordà obrir allí mateix una suscripció com axis se feu.

Catalunya á Madrid

El triomf den Borrás y de la companyia catalana a Madrid ha sigut gros; tan gros com se mereixian, més del que pensava que tindrian.

La cultura artística de Catalunya s'ha imposat, com s' imposá l criteri econòmic, com demà s' imposarà l polítich.

A Madrid, ara se n' adonan de que van sent presoners de Catalunya, de que si volen progressar és precis que obri ampli portell al esperit regional pera que 'ls saneji y els vivifiquen aquell módn artificial montat pel centralisme y la capitalitat.

Ara se n' adonan y escriuen: «La patria es solo una con todas sus regiones, y la patria será grande.»

«Espanya serà lo que debe ser el dia en que se borren funestas preocupaciones, el dia en que desaparezca este pequeño disgusto que causa todavía oir hablar en catalán.

«La patria será grande; Espanya serà lo que debe ser cuando se aumente el entusiasmo y el arte nacional surja de todas las regiones.»

«La patria será grande el dia que Espanya resplandezca con la hermosa variedad de sus distintas regiones.»

Si, Espanya serà gran el dia que triomfi l' autonomisme, el dia que no fassi por el nacionalisme, el dia que sigui la suma de totes las forces regionals desenrotlladas a favor d' una governació y d' una administració segons lley de la respectiva naturalesa.

Ja ho van veient els diaris y la gent de Madrid: en Vincenti donava deu anys de plasso pera l triomf del catalanisme. La desgracia pot obrir els ulls, o la raho imposarse, y tenirlo més a la vora.

Lo cert és que cada dia's té més camí.

Y, mentrestant, alegremos y felicitemnos del triomf den Borrás y de la seva companyia; és un triomf del art català, del gust català, de la neutralitat catalana. Un triomf de Catalunya.

Un intim amic m' ho escriu en els següents termes:

«No hi ha hagut necessitat de dilishi aló... — Pol.»

Notas agrícolas

La llet y las escarxoferas

L' accident de tres noys envencents per la llet d' una vaca alimentada ab fullas y brots d' escarxofera, ha donat caràcter d' actualitat á la cuestió de saber si la barreja de la llet ab lo such de la escarxofera es realment venenosa. No vacili en decidirme per la afirmativa, encara que no siga una regla general. ¿Però no s' diu que las excepcions confirmen la regla general?

Fa cinc ó sis anys estigué a punt de sobrevindre un accident semblant en Estaque á tres personas coneigudas meves que havian pres crema després de haver menjat escarxofera. Aixó succeí á la época en que jo dirigia dos laboratoris.

Vaig obligar á un gatet de cinc mesos á alimentar-se exclusivament de llet bullida ab escarxofera. L' animal—siga repugnaucia inconscient ó instant avisador—rebutjà obstinadament eixa alimentació durant quaranta vuit horas. Al tercer dia se decidí á tastar aquella mixtura, de la qual s' alimentà exclusivament durant deu dias. Al cap d' aquest temps lo gatet estava en un estat llastimós de demacració, atacat de còlics accompanyats de constipació perfidiosa.

Vareig matar l' animal per medi de la estrignina, y la autopsia me descubrí obstruccions intestinals y una pilota en el ventrell congestiat. Ademés, los ulls del animal, generalment de color gris clar, s' havien tornat d' un ver bastant fosch. Fenomen de cromatisme que no deu estranyar á ningù, donchs l' extracte d' escarxofera s' usa en tintorería.

Las fullas, los rebrots y 'ls fruyts d' escarxofera están molt carregats de tanino, agrumollador de la llet. La escarxofera tendra tenyeix lo ganivet ab que se la talla. Ab lo nom de *Fain*, fruyt del faig, las flors secas d' escarxofera serveixen per agrumollar la llet en algunas matonerías. No es, donchs, assombrós que 'l such d' aquesta planta, barrejat ab la llet ó sos preparats, agrumalli los principis lacteos en el ventrell y puga determinar, segons las condicions del individuo, un magma tòxic.

El tanino, principi astringent y amargant, es, donchs, l' element que obra sobre la llet absorvida. En Italia, pais de didas, los hi prohibeixen menjar escarxoferas segons l' antich proverbio: *Carciofo è latte non vanno d' accordo*.

LLUÍS ADRIANO LEVAT.

(De *L' Art del Pagés*.)

¡Visca la consecuencia!

La companyia del Romea es á Madrid representant obras dramáticas escritas en català, es á dir, en lo dialecte pobre y mal sonant que la primera vegada que s' sent, fereix los castos oídos fent lo mateix efecte que si sentissin gossos ladrar.

Aquesta era l' opinió que tenian ó aparentaven tindrer los escribidors d' *allende l' Ebre*, d' una llengua que en lo segle nové presenta documents històrics que donan fe de sa existencia en aquells temps gairebé fabulosos.

Ara, per el arte de birli-birloque, com un efecte de magia se n' adonan de que es una llengua de veritat, que munió de poetes de primer ordre han portat á tan gran altura que la han feta fins més adequada (*Heraldo*) que l castellà per expressar certas situacions, certas...., etz., etz.

En què quedém senyors de l' *Heraldo*, del *Liberal*, etz., etz.? Aquesta llengua, dialecte, aquest conjunt de lladruchs y udols, aquesta parla barbre y ruda porta-veu de las feras separatistas. es bona ó es dolenta? En què quedém?

Treyéume, oh! ínclits filòlegs, de

aquesta mar de confusions en que m' ofego, no sabent ja ab quina carta quedarme. Me deixéu esverat, oh! periodistas, que mudéu de camisa! No extranyaré l' mellar dia llegir que l' Academia que, no fa gaires días, posava en dubte la existencia del català, ha variat son títol y l' ha posat en català entronisant lo culte de la llengua dels Verdaguers, dels Pitarres, dels Guimerás y 'ls Balaguer. Ab la marxa que portan aquests rotatius, desbocats, tot se pot creure.

Fins que d' aquí una quinenota de días tornin á cambiar d' orientació y altra volta cap alló del dialecte y á las persecucions sols propias de gent sectaria y ignorant.

Retalls y comentaris

A l' Ajuntament de Barcelona tal ma-teix n' hi passan de molt crespes. Els republicans hi fan un paper d' estrassa. Es veu que hi tenen una gent, aquets, que ni triada: lo bò y millor de casa. Llegeixen això.

L' opinió pública ha sorprès á un regidor republicà embuxacantse 5.000 pessetas y repartintselas ab un diputat á Corts republicà y la seva amiga.

Tot Barcelona els vā al darrera cridantlos: lladres! jagafeulos! y els embesteix per tot arreu.

Aquets, els de 'ls 5.000 pessetas, no sabían com sortirsen, las *massas* ja comensavan á mirársels esmaperduts y pera desviar l' atenció, se'n pensaren una: dir que de tot ne tenia la culpa 'l clero y que no se li havia de deixar fer la professió del Corpus..

Este fet, es digne dels republicans le-reuixistes, com ho es el Sr. Zurdo, el regidor acusat de l' embuxacament de les 5.000 peles. Y segons ell diu, es obrero. Deu ser dels redimits. Vataquí perque té tanta gracia. Per este camí farán carreira. Que tirin al dret, mentres sápigam ben bé la llisso de la *clerofobia*, no 'ls han de deixar pas els inconsients qu' els segueixen.

Esta, pera eixos republicans, es un *crualo-todo*.

Y aquí ara va un altre retall, que confirma l' *ideal inmaculado* de ser tant bon republicà:

«El senyor Zurdo ha parlat en un meeting celebrat a Gracia y ha dit que tot era una pura calumnia llenada pel clero en contra d' ell. Tal com soña. Diu el senyor Zurdo que quan va ser elegit administrador del Hospital de la Santa Creu, va oposar-se a unas ilegalitats que volian cometre uns canonges, y d' aquí la venjança d' aquets, calumniantlo ignominiosament.

Els regidors, inclosos els correligionaris del senyor Zurdo, s' hi han fet un tip de riure al enterarse d' aquesta explicació, perque 'l senyor Zurdo no ha estat mai administrador del Hospital. Estava en candidatura pera serho, però dels 50 vots del Ajuntament, no més en va poder reunir un: el seu.

En un altre meeting el senyor Zurdo va declarar que 'l "dinero era el gran corruptor de la sociedad," y va recomendar "la propaganda por el hecho."

Y pera acabar d' arrodonir la cosa, sapigan que qui va acusar al Sr. Zurdo, fou el regidor republicà Ribas Mateos, qui segons diuen, l' enveja 'l feya cantar.

Salve! oh, redentores del pueblo!

Melquiades Alvarez en els Jocs florals de Sevilla llegim que:

«Ha pronunciat un discurs aconsellant als obrers a fugir del colectivisme y del anarquisme.

Ha acabat expressament la seva confiança en la regeneració de la patria..

Ay, si la mare ho sab, vull dir si 'l Lerroux ho sab; lo menos que 'l fa afusellar. Aixó de dar llissons als obrers pera que fugin del anarquisme y del so-

cialisme, es un crim de *lesa república lerrouxiana*. Aixó no pot passar; ja vorrà com Lerroux se venjará de su hermano y amigo.

Que amigos tienes, Leraoux!

**

Planxa numero..... mil.

A'l teatre de la Porte Saint-Martin, s' ha representat la traducció de l' obra den Galdós *Electra*, obtenint un fiasco complet.

Els diaris, troben tots dolenta l' obra den Galdós..

Que hi dirán en això els conspi-cuos d' aquí? Ara pot ser trobarán que a França s' han deixat du per la *mano negra de la reacció*? Son companys de tots els nostres liberals. Cuán ho son per deixarse rifar..... vegin...,!

Els inglesos es veu que tenen molta sanc..... inglesta: ho diu lo següent:

«La esquadra inglesa, de tornada d' Alcudia, ha fet exercicis de bombeig a Palma, durant la nit.

L' espatec de las canonadas ha despertat als vehins, molts dels quals han acudit al moll, veyst qu' eran dels creuers inglesos, els que simulaven un bombeig a la plassa.

El fet és molt comentat..

Y naltres diem qu' es digne d' una forta protesta, que supliquem al Sr. Romero Robledo la fassi, ab solemne discurs al Congrés en el qual serà molt del cas, que hi surti tot alló del *honor nacio-nal*; y lo altre del *león que sacude sus melenas*, doncs del contrari tothom es creurá qu' aqui Espanya ja s' han acabats aquells *patrioteros de la marcha de Cadiz*; que Deu mos en guard! Qué seria de naltres sense aquesta gent? A hores d' ara seriam *yankees*. ¡Oh! el patreotisme espanyol..... fa *miracles*.

Per això dormin tranquil sens temor als inglesos, encara que nos busquin les *pasigolles*. Ab un crit de *Viva Espana!*, sense canons ni quartos, ja n' tenen prou els patrioteros. Prou que ho sabém!

Al votar por primera vegada l' Ajuntament de Barcelona lo de la festa del Corpus, tots els regidors catalanistes en pés, votaren a favor, com ho havian fet l' any passat y sempre. Així al anar en votació l' esmena del Coromines, en contra de lo de la professió, el resultat fou aquest:

«Diu en els senyors Abadal, Rojent, Grañé, Pella, Pons, Giralt, Carner, Serra, Puig, Cambó, Sunol, Fabra, Más, Peris, Albó, Pijoan, Nubiola, Nebot, Bo-guñá, Dalmau. Total, 20.

Diu si els senyors Mundi, Giner, Badia, Altayó, Costa, Moré, Borrell, Vilá, Porrera, Palau, Corominas, Mir, Zurdo, Buen, Galí, Gispert y Buxó. Total, 17..

Ho hem volgut fer constar pera que en prenguin nota tots aquells qui, ab motiu de les derrières eleccions a Corts, deyan que 'ls catalanistes de Barcelona eran una colla d' *ateyos*, citant a alguns dels qui en aquesta votació ván contra l' esmena del Coromines.

Es cert que 'ls fets parlan més que totes les paraules.

Que ho entenguin, doncs, aquells a qui mos referim.

Riberenc.

Juny

Es lo mes en que se segan los blats y demés cereals, y de sembrar en los regadius blat de moro ó panís, y en quant als secàs, es molt útil llaurar los rostolls, així perque aquéstos no xuclin la terra, com perque la mateixa se solehi, lo qual li es molt contravient.

Encara que molt adelantada l' estació, poden sembrarse totas las llavors de flors y enredaderas descritas en el mes

de Maig, en la confiansa de que, regadas y cuydadas degudament las plantas, florirán avans los frets.

Comensan á sembrarse los violers quarantens y 'ls imperials y també en terrines ó testos grans en terra fina y á sol y sombra ó en ombracol se sembran cinerària híbrida y primavera de Xina.

En quant les cabessas y tubercles d'anémones, francesillas, tulipans, jonquillos y narcisos ó nadalas estigan ben crescudas y en estat de conservarse, s'arrençaran y guardarán en lloc ben sec pera plantarlas en Octubre y Novembre. Ditas cabessas cullidas en lo nostre pays degeneran molt y produueixen las flors més petitas que las que analment venen d'Holanda directament.

Tambe es lo mes de segar ó cullir totes las gramíneas y arreglarlas en puestos ben secs; així poden durar dos ó tres anys; del contrari, es escassa la seva duració.

NOTICIES

La sucursai que la Casa "Dagabur," té estableerta en la nostra ciutat en la plasseta de S. Roc, ha circulat aqueixos días una fulla demostrativa dels bons resultats obtinguts ab los adops químics que prepara pera cada classe de llegum ó de hortalizas havén obtingut tomàquets esberjinias de una y dos lliures y mitja.

Amés ven polvos y líquits insecticidats que matan els cadells y tota mena de pugó dels arbres fruitíts.

Sumptuosas prometen ser las festas que en l' Arrabal de Jesús, tindrán lloc ab motiu de la festa del Sagrot Cor de Jesús segons se despren dels bonics programes que s'han repartit en quins se descriuen los días y funcions religioses entre las que hi figuraren las corresponents al dia 12 de Juny diada de la festa en que hi haurá comunió general, ofici, sermó, professó y acte de Consagració dels fiefs al Sagrat Cor.

En la darrera sessió celebrada per l'Económica d' Amichs del País, de Barcelona, lo president senyor Pella y Forgas comunica a la societat lo pensament, que ja havia exposat á la Junta Directiva y que aquesta havia fet seu, d'oprofitar l'oportunitat del projecte de reformes judicials que està preparant lo ministre de Gracia y Justicia pera exposarli la conveniencia de crear un Tribunal Suprem que entengués exclusivament en recursos de llei legislació foral, correspondents á les províncies Vasques, Aragó, Catalunya y Balears.

Ab molta precisió y llògica, lo senyor Pella exposa les rahons en que s'afirma la petició encaminada a evitar que l'Tribunal Suprem únic que ara existeix, se vegi obligat á entendre en tanta complexitat de cassos com suposa l'existència d'aquestes legislacions forals y la legislació general imposible de d'abastar per bon desitj que tingui y activitat que hi posin los magistrats del Suprem únic.

Un tribunal suprem exclusiu pera les qüestions de caràcter foral, no tenint que repartir los seus esforços en tanta diversitat d'assumptos. estaria més imbuit de la materia en litigi y jurisprudència aplicable, essent garantia de major encert.

Aquest tribunal residiria á Saragossa, tant perquè aquesta ciutat vé á ser lo punt més cèntric entre les regions que tenen dret foral, com perquè així no hi hauria lloc á despertar suspicacions d'exclusivisme, que l'Económica està molt lluny de pretendre.

Traduim de "La Lectura Dominical": En Bones Aires el il·lustrat sacerdot mallorquí D. Andreu Pont, ha resolta una vaga amenassadora. Aqueix meteix sacerdot, després d'estudiar *de visu* la organissació catòlica obrera de Bèlgica, Alemanya y altres països, ha donat nova empenta á la de Bones Aires, logrant augmentar ab pochs mesos d'uns setanta á tres mil el nombre de socis de la lliga democràtica y fundant distintes institucions per alivi de la pobresa.

Mentre 'ls automobils acaben d'arribar an els cents kilòmetres per hora, els trens elèctrics s'afanyen d'avencarlos dons ja han passat la velocitat ben respectable de *dos cents* kilòmetres per hora.

Nos referim als remarcables ensaigs fets en un trajecte experimental de 12 kilòmetres en la via de Berlin Zossen-Marienfeld.

Formaven el tren dos cotxes automotris y la via havia estat meticulosament revisada, se montaren contrarails sobre coixinets especials; els rails pesaven 42 kilos per metre lineal y les travesses foren acostades cada 80 centímetres.

Així disposada la cosa se llençà el tren projectil que volava á rahó de 207 km per hora. En el moment en que escribim aquestes ratlles es la velocitat mes gran que s'ha obtingut en tot el mon.

El Museu americà de Historia Natural (Estats Units) posseeix la secció d'un dels arbres més grossos del mon, mercès a que l'governament s'afanya a rescatar-lo; doncs en materia d'explotació forestal, refiantse potser de l'extensió del pais, els nord-americans sembla que no hi van pas ab massa seny.

Es una llesca, diguem-ho així, d'un dels Sequoias gegantins del Sud de California. L'arbre original midava cent metres d'alçada y la circumferència del tronc á ran de terra era d'aprop trenta metres. La secció ó tallada que 'ns ocupa fa 1,50 de gruix, pesa 50 toneladas y té sis metres de diàmetre.

Estudiant la creixença, prenen per guiatje els anells concentrichs, se pot precisar que aquest arbre començà a creixer á la sisena centuria y que quan En Colomb descobrí la America, la mencionada Sequoia midava uns quatre metres de vol.

Del nostre colega local lo *Correo Ibérico* ne reproduim lo seguent solt referent al Centre Excursionista, en quina societat van acoplar-se tots los amans de la tradició, història, art y saber de la comarca, sentne una galana prova el gust artístic y colorit comarcal del do-

massos de que va adornar los balcons de son hastaje la diada de Corpus.

Vegis lo qu'en diu l'esmentat diari:

"Entre las vistosas colgaduras que adornaban las casas de las calles por donde había de pasar la procesión del Corpus Christi llamaron la atención los artísticos damascos que pendían de los balcones de la sociedad *Centre Excursionista*, por destacarse en cada uno de ellos, sobre el colgante de las cuatro barras catalanas, un cuartel del escudo de dicho centro representando la barca romana de la antigua *Dertusa*, el escudete con la cruz de San Jorge el distintivo de la Orden del Hacha, la torre almenada y un escudo de la Confederación Catalana-Aragonesa,

Han visitat nostra redacció alguns casados dels que pagan per poder cassar quexanxe de que los casados pera quins la ley de veda es lletra morta han agafat l'afició de anarsen a pendre la fresca duran la nit per las montanyas del voltans en companyia dels gosos y aqueixos per entretenir-se fan corre els conills obliganlos a ficarse al cau de ahont los entrauen ajudats per las furas los seus amos.

Al mateix temps los gosos dels pastors també amés del pel, dels catxapets, sembla que 'ls agradan las nivades de perdius ab quin ous se'n poden fer truites

Per nostre part hem compliscut ja als denuncians, ara sols falta fassin lo mateix les autoritats.

Ja que hi estem posats, no serà per demés que així com diem se vigilen els cassados de montanya podrian vigilarse els de l'hora en la que als diumenges per la tarde sembla que hi hagi exercici de tiro matan a tota mena de muxonetes á mes de perseguir los nius.

Als cassados de la nit los gosos los denuncian ab sos lladrucs cridan al *cau*, *cau* y els de l'hora los tiros de modo que si no sels agafa no es perque no siga facil agafarlos.

Tortosa. Imp. FOGUET, P. Hospital 5.

- 40 -

1438. y el año de 1440, fué creado Cardenal del título de S. Potenciana, por el Papa Felice V, aunque fué en tiempo de cisma.

El tercero, fué Adriano Florencia, que siendo Obispo desta Iglesia le hizo el Papa Leon X. Cardenal del título de S. Iuan y de S. Pablo, en 27 de Junio 1517. y después á 26 de Enero del año 1522, por muerte del dicho Leon X., fué electo en Sumo Pontifice, y se llamó Adriano VI. como mas largo se haze mención en el Catalogo de los Obispos desta Iglesia.

El cuarto es don Guillem Enquifort, de quien se trata atrás en el Catalogo de los Obispos pag. 383. núm. 25.

El quinto es el Illustrissimo don Agustín Espinola Obispo que hoy nos rige, del título de S. Cosme y S. Damian, hijo del Excellentissimo Marques Espinola.

Sin estos ha abido muchos otros Cardenales, que han tenido dignidades en esta nuestra Catedral, que por ser honra y dicha suya, es bien los nombremos aquí.

El primero es el Cardenal Pedro Rogerio, del título de S. Maria la nueva, sobrino que fué del Papa Clemente VI. el cual en el año 1348 tuvo la Camareria de nuestra Iglesia, como consta en el libro de rubricas de nuestro Cabildo folio 48. y despues llegó á ser Papa llamado Greg. XI.

En el año 1351, el Cardenal Pedro, Obispo Sabinense tuvo tambien la Camareria desta Iglesia, como consta en dicho libro de rubricas folio 55.

El Cardenal Guillermo, del título de S. Maria Transtiber, fué Prior mayor desta Iglesia año 1352. consta en dicho libro fol. 57.

En el año 1358, el Cardenal don Layme de Aragon Arcebispo de Valencia tuvo gracia de su Santedad, y presentó letras Apost. en Diciembre de dicho año de la primera dignidad que vacasse en esta Iglesia, como consta en dicho libro folio 114.

En Diciembre 1397, el Cardenal Iaufrido tuvo la dignidad de Arcediano de Culla, como consta en dicho libro folio 124.

tomó la possessión á 3. de Agosto del mismo año, fué trasladado despues á Cartagena el año 1616. Y ultimamente á la de Segobia su patria, donde murió cerca del año 1620. El qual dejó á esta Iglesia 400. escudos para la fabrica della.

Don Luys de Tena Castellano, Canónigo que fué de la S. Iglesia de Toledo, y limosnero de su Magest. Obispo XXXVII de Tortosa, fué electo año 1616. y tomó la posesión á 26. de Octubre del mismo año. Y fué un Trienio Disputado Eclesiástico de Cataluña, el qual murió á 26. de Setiembre 1622. Dejó un Aniversario solemne por su alma, y está sepultado en esta Iglesia en la Capilla de N. S. de la Cinta, (de la qual fué muy devoto) en una sepultura de Iaspé muy linda que mandó hacer allí, donde ay una Imagen de N. S. de la Cinta, á los pies de la qual está su cuerpo dentro una tumba del mismo Iaspé, con su Epitafio encima que dice assi.

Hic nostras cætatis futuras et gloria Tenet.

Præsulii ossa cubant, spiritus astra collitur.

anno 1622.

Que quiere decir. Aquí jacen los huesos del Obispo don Luys de Tena, gloria de nuestra edad, y de la venidera, y su espíritu goza de gloria. Fué hombre muy docto, y consagrado Teólogo, conforme las obras que ha escrito, atestiguán. Fué tambien muy afectado á la fábrica desta Catedral, que se va haciendo, ayudando y aplicándole muchos ducados mientras vivió. El qual hizo el Reliquiario grande de plata dorado para la S. Cinta, por serle tan devoto, como consta por sus armas puestas en el.

Don Agustín Espinola Genoves, hijo del Excellentissimo Marques Espinola, y Cardenal meritisimo, del título de San Cosme, y S. Damian, Obispo XXXVIII de Tortosa, el qual fué dispensado en la menor edad, porque solo tenía 27. años cuando fué electo. Tomó la posesión por procurador, á 12. de Abril 1623, y llegó despues aquí su Illustrissima á 24. de Julio del mismo año, donde se le hizo grande recibimiento, y con aber tan poco que está aquí ha hecho ya la visita personalmente por todo su Obispado, y ha obrado un cuarto de su Palacio que la cuesta muchos ducados, y es agora

